

JULENEKET

- en korndyrking som prøves opptatt igjen her nord.

av

J.H. Seljestad

Det er nå mange herrens år, ja nærsagt mannsaldrer, siden vi hadde julenek her i Finnsnesgrenda. Det billige mel som ble innført frå utlandet, gjorde at det ble totalt slutt med å dyrke korn. Men vi som er kommet opp i åra husker vel kornåkrene både i Lia og på Busletta i Finnsnes.

I Sandvik kan en vel si at bygg vel kan være årviss med de hjelpemidler vi har i dag. Hele Sandvik og Skogen (tverrlandet kallet) ligger mot syd og sydvest helt beskyttet av høydedraget og skogen mot nord for den såkalte nordenvinden om våren. Jordarten er førsteklasses kornjord. Derfor har det vært dyrket kom i uminnelige tider.

Min morfar, Jakob Sedeniussen i Sandvik drev etter sin tid et stort jordbruk med mange kuer og stor korndyrking. Han hadde en kornstue med kornbinger og kornkasser. Han drev korndyrking helt frå han kjøpte Sandvik i 1838 og til sin død i 1888. Siden ble det mindre år for år inntil de siste år det ble helt slutt. Men før 1838 var det dyrket korn i Sandvik i hele tiden Sandvik i Lenvik lå under Trondenes kirke frå 1370 til 1837 av de leilendinger som bodde på gården. - Av jordboken over Sandvik får vi vite navnene på dem som bodde på gården i denne tid. Skyldsettingen var «et halvt spans landskyld til kirken». I Diplomatarium Norvegicum bind VI side 321 og 349 vil en finne noe av våre fedres heimsoge. Juleneket på gården var like viss som jula. Kornet hadde en høy pris i folket sitt liv i de dager.

Da jeg var liten gutt, tok morfar meg ved hånden og leiet meg inn i komstua og viste meg der. Over alt var det kvitskurt. Veggene var digre furustokker, gulvbordene av brede og kraftige furuplanker. Langs veggene var svære kornkasser med lokk og heimsmidde bakjern. Jeg så meg rundt omkring - å så rent og kvitskurt det var over alt. Det var som en av de gamle kirkene. Morfar leiet med bortover gulvet til kornkassene og løfta meg på armen, tok opp det digre plankelokket og viste meg kornet - det gylne kornet som var i kassene. Han tok en håndfull og holdt opp til meg. "Her ser du Gud», sa han. I min barnslige fatteevne forstod jeg ikke at Gud så slik ut. Jeg trodde det var en snild mann, det hadde mor fortalt meg. Jeg var jo bare 3 år den gang.

Nå hviler morfar på Lenvik kirkegård . - Over hans grav slår et jernkors med - "født i 1814».

Dette var litt av vår egen heimsoga. Disse tankene har ofte lekt i mitt sinn. Men de måtte bli omsatt i handling. - Jeg vente meg derfor til min venn Troms Felleskjøp og spurte om såbygg av sortene Bjarkøybygg, Dønnesbygg eller Asplundbygg. Men det var ikke mulig å få. Istedet ble jeg budt Jotun-bygg. Veksttiden ble oppgitt. Jeg la i vei med det, bearbeidet den gamle fedrenes kornjord godt og gjødslet den for modning av kornet. Det ble en god og varm sommer som vi vet - noe for tørt - og det var i sommerens løp mangen gledens stund å ta en tur til åkeren og se på veksten, og iaktta modningen frå dag til dag. Å se en gulnende kornåker bølge frem og tilbake i sommervinden er et herlig syn. Det var som fedrene frå 1814 snakket til meg fortalte Norges saga.

Været ble også ganske bra under skjæringen, og jeg drev på dag etter dag - det verket i rygg, sener og muskler og bena, men det var bare å drive på, "det måtte vel mjuke seg». Det var den gamle læresetning. Å for en deilig idrett! Men å stå og skjære korn med sjuru e ret tungt arbeid. En blir både kroket i ryggen og støl i beina, så en vil dette over ende, i allfall i min alder. Men en øver seg i å stå godt, og det kommer vel med i vår tid.

Jeg har også laget bindlene av kornhalmen til julenek. Dess mer ekte er neket. Tørking og inntaking gikk godt i år, og kornet ble godt modent, og en måtte ta det, så det ikke skulle ry meget av disse nekene.

Blant småguttene ble det liv når kornet skulle inntas. De kom i flokkevis og ville være med. Ingen av dem visste noe om korn. Jeg måtte derfor holde en liten skole for dem under inntakingen, og de måtte få være med. Det formelig strålte ut av øynene på dem av liv og interesse, og de slukte hvert ord. Først litt botanikk, så dyrkningsmåte, gjødsling o.l, og så tresking, maling til mel og mat for store og små.

Så vil det i år bli julenek å få til jul. Husk våre venner småfuglene som sitter på grenen utenfor vinduet og ser inn til deg ved bordet om ribbesteken. Der ute er kulde og dypen sne, som det står i julesalmen. - Småfuglene har intet, for ute er bare snø og vinter.

Dette er bare et lite forsøk, og vi får se om det interesserer i dag.

Mange vil vel si i vår materialistiske og mekaniserte tid at det er bare romantikk og gammelt tøv. Men la gå, gjerne det, jeg tar risken. Vi gamle folkehøgskulefolk er nå en gang slik, vi vil gjerne være med begge beina i norsk saga og fedres jord.